

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра екології, географії та туризму

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВК14 «ТУРИСТИЧНЕ КРАЄЗНАВСТВО»

Спеціальність **014.07 Середня освіта (Географія)**
(шифр і назва спеціальності)

Освітньо-професійна програма **Середня освіта (Географія)**
(шифр і спеціалізація)

Освітній ступінь **бакалавр**
(бакалавр/магістр)

Інститут, факультет, відділення **Психолого-природничий факультет**
(назва інституту, факультету, відділення)

2019 – 2020 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «*Туристичне краєзнавство*» для здобувачів освітнього ступеня *бакалавр* галузі знань *01 Освіта* спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія) за освітньо-професійною програмою Середня освіта (Географія).

Мова навчання: українська.

Розробник(и):

Костолович М.І., к. пед. н., доцент кафедри екології, географії та туризму РДГУ

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри екології, географії та туризму РДГУ

Протокол № 10 від «27» серпня 2019 року

Завідувач кафедри екології, географії та туризму

_____ (підпис)

(Д.В.Лико)
(прізвище та ініціали)

Робоча програма схвалена навчально-методичною комісією психолого-природничого факультету

Протокол від «27» серпня 2019 року № 5

Голова навчально-методичної комісії психолого-природничого факультету _____ (доц. Павелків В.Р.)

©Костолович М.І, 2019

© РДГУ, 2019

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3,0	Галузь знань: 01 Освіта	Навчальна дисципліна за вибором	
Модулів – 2	Спеціальність: 014.07 Середня освіта (Географія)	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3		1-й	-й
Загальна кількість годин – 90		Семестр	
		1-й	-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2,0 самостійної роботи студента – 4,0	Освітній рівень: перший (бакалаврський) рівень	18 год.	
		Практичні	
		24 год.	
		Лабораторні	
		-	
		Самостійна робота	
		48 год.	
		Індивідуальні завдання: 9 год.	
Вид контролю: залік			
Передумови для вивчення дисципліни: згідно структурно-логічної схеми освітньо-професійної програми «Середня освіта (Географія)»			

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. **Метою** вивчення дисципліни «Туристичне краєзнавство» є формування у майбутніх вчителів системи знань про складові туристично-рекреаційного потенціалу окремих географічних та історичних територій України, на базі яких відбувається формування основних туристичних потоків, розвивається краєзнавчий та інші види туризму, аналізуються регіональні особливості розвитку туризму.

2.2. Основними **завданнями** вивчення дисципліни є:

- ознайомити студентів з теоретико-методологічними засадами туристичного краєзнавства;
- розкрити об'єкт-предметної сутності наукової дисципліни, теоретичних основ та методології краєзнавчих досліджень;
- сформулювати систему краєзнавчо-культурологічних знань про історичні, географічні та етнокультурні особливості туристичного потенціалу регіонів України та характерних рис територіальної організації та спеціалізації туристичної сфери;

- навчити складати комплексну характеристику туристичних ресурсів окремих територій України, творчо застосувати краєзнавчу інформацію для комплексної репрезентації регіонального туристичного потенціалу, планування краєзнавчо-туристичної роботи;
- здійснювати пошук шляхів ефективного використання краєзнавчо-туристичних ресурсів для організації туристичної діяльності.

2.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми підготовки бакалавра зі спеціальності 014.07 «Середня освіта (географія)» студенти повинні набути таких **компетентностей**:

ЗК01. Знання й розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК05. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК06. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК10. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ФК01. Здатність демонструвати знання про структуру географії, предмет її дослідження, місце і зв'язки в системі наук, етапи історії розвитку, значення для суспільства.

ФК06. Здатність виконувати польові дослідження природних і суспільних об'єктів та процесів, педагогічні дослідження, інтерпретувати отримані результати досліджень, застосовувати їх у професійній діяльності.

ФК14. Здатність розуміти і пояснювати закономірності територіальної організації суспільного виробництва, просторових процесів та форм організації життя людей у світі, його регіонах та країнах.

ФК17. Здатність реалізовувати краєзнавчий підхід на уроках географії, у позакласній та позашкільній діяльності.

Програмні результати навчання:

ПРН11. Демонструвати уміння охарактеризувати регіони, ландшафти і біогеоценози, пояснити їх особливості і взаємозв'язки, сформовані географічним положенням та іншими географічними чинниками.

ПРН16. Уміння користуватися географічною та картографічною мовою в навчальному процесі, застосовувати алгоритми користування картографічною продукцією при характеристиці окремих географічних об'єктів і територій.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ТУРИСТИЧНОГО КРАЄЗНАВСТВА

Тема 1. Туристичне краєзнавство як наука. Історія становлення та розвитку краєзнавства в Україні. Туристичне краєзнавство як наука. Сутність та зміст понять «туризм», «краєзнавство». Наукові підходи до визначення туристичного краєзнавства. Об'єкт і предмет вивчення туристичного краєзнавства. Основні завдання туристичного краєзнавства на сучасному етапі розвитку, взаємозв'язок з іншими дисциплінами. Історія становлення й розвитку краєзнавства в Україні. Фундатори національного краєзнавства. Особливості розвитку краєзнавства у другій половині XIX ст. Утворення та діяльність Всеукраїнської спілки краєзнавців. Функції та методи дослідження краєзнавства. Джерела національного краєзнавства. Форми краєзнавства і види організації краєзнавчого руху.

Тема 2. Туристична картографія як основний методологічний засіб туристичного краєзнавства. Зародження і розвиток туристичної картографії. Сучасний стан туристичної картографії в Україні. Туристична карта: мета створення, вимоги. Класифікація туристичних карт. Зміст легенди туристичної карти. Спеціальні умовні позначення та їх використання на туристичній карті. Знакування туристичних маршрутів на місцевості.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. КРАЄЗНАВЧО-ТУРИСТИЧНІ РЕСУРСИ УКРАЇНИ

Тема 3. Природні рекреаційно-туристичні ресурси України. Поняття про краєзнавчо-туристичні ресурси. Туристичні ресурси України як основа організації краєзнавчого туризму. Значення окремих видів туристичних ресурсів для краєзнавчого туризму. Наукова сутність та суспільне значення рекреації у природному середовищі. Потенціал природних рекреаційних ресурсів України. Географічне положення України. Річки, водойми, геологічне минуле і рельєф, корисні копалини, клімат. Рослинний та тваринний світ. Історія заповідної справи в Україні та поняття про державний природно-заповідний фонд. Класифікація об'єктів природно-заповідного фонду України. Особливості природно-заповідного фонду регіонів України. Законодавчі та нормативно-правові акти України про охорону навколишнього середовища. Популяризація збереження та охорони природи, просвітницька діяльність та інші форми участі туристів в охороні природи.

Тема 4. Фортеці, замки і монастирі як краєзнавчо-туристичні об'єкти. Стан краєзнавчої вивченості замків і фортець України. Класифікація оборонних споруд. Законодавство України про охорону культурної спадщини. Виховне та естетичне значення культурної спадщини. Характеристика видатних пам'яток фортифікаційного зодчества України. Використання замків і фортець в туризмі.

Тема 5. Музеї як об'єкти краєзнавчо-туристичної діяльності. Роль музеїв у розвитку суспільства. Розвиток музейної справи на теренах сучасної України. Класифікація музеїв. Визначні музеї України. Краєзнавчі музеї, організація та діяльність. Основні принципи організації та діяльності музею. Комплектування фондів. Фондова робота. Краєзнавчо-освітня діяльність музеїв. Навчальні екскурсії. Тематика екскурсій. Функції і класифікація краєзнавчих екскурсій. Методика організації екскурсій.

Тема 6. Курортні ресурси України. Природні умови формування бальнеологічних ресурсів України. Історія вивчення та використання мінеральних вод і лікувальних грязей в оздоровчих цілях. Класифікація курортів України. Географія населених пунктів, віднесених до курортних.

Тема 7. Організація використання печер для цілей туризму. Печери як об'єкт краєзнавства. Історія вивчення печер України. Печери України як пам'ятки природи. Використання карстових печер для спелеотуризму, спелеотерапії та інших цілей. Найбільш масові об'єкти екстремального спелеотуризму в нашій державі. Проблеми та перспективи використання українських печер у туристичних цілях.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. ПРІОРИТЕТИ ТУРИСТИЧНО-КРАЄЗНАВЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В РЕГІОНАХ УКРАЇНИ

Тема 8. Проблеми і перспективи ефективного використання краєзнавчо-туристичних ресурсів, розвитку інфраструктури туризму в регіонах України.

Основні туристичні центри і регіони туризму в Україні. Характеристика основних центрів туризму в Криму, Карпатах, Західній, Центральній і Східній Україні. Природно-рекреаційні, культурно-історичні та інфраструктурні ресурси кожного регіону. Туристичні маршрути по території України. Популярні маршрути спортивних походів і турів вихідного дня. Державні програми розвитку туризму в Україні.

Тема 9. Особливості використання краєзнавчо-туристичних ресурсів, розвиток інфраструктури туризму на Рівненщині. Особливості географічного положення. Природні умови і ресурси. Природно-заповідний фонд. Історико-культурна спадщина як основа розвитку пізнавального туризму. Історико-культурні пам'ятки Рівненської області. Санаторно-курортна і готельна база. Популярні маршрути, походи вихідного дня. Проблеми і

перспективи розвитку туристичної діяльності. Розвиток зеленого туризму.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади туристичного краєзнавства												
Тема 1. Теоретико-методологічні засади туристичного краєзнавства України.	9	2	2			5						
Тема 2. Туристична картографія як основний методологічний засіб туристичного краєзнавства.	8	2	2			4						
Разом – за змістовим модулем 1	17	4	4			9						
Змістовий модуль 2. Краєзнавчо-туристичні ресурси України												
Тема 3. Природні рекреаційно-туристичні ресурси України.	10	2	2			6						
Тема 4. Фортеці, замки і монастирі як туристичні об'єкти.	10	2	2			6						
Тема 5. Музеї як об'єкти туристичної діяльності.	12	2	4			6						
Тема 6. Курортні ресурси України.	9	2	2			5						
Тема 7. Організація використання печер для цілей туризму	8	2	2			4						
Разом – за змістовним модулем 2	49	10	12			27						
Змістовий модуль 3. Пріоритети туристично-краєзнавчої діяльності в регіонах України												
Тема 8. Проблеми і перспективи ефективного використання краєзнавчо-туристичних ресурсів, розвиток інфраструктури туризму в регіонах України.	13	2	4			7						
Тема 9. Особливості використання краєзнавчо-туристичних ресурсів, розвиток інфраструктури туризму на Рівненщині.	11	2	4			5						
Разом – за змістовним модулем 3	24	4	8			12						
Усього годин	90	18	24			48						

5. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Особливості становлення та розвитку краєзнавства в Україні.	2

2.	Поняття про туристичну картографію та джерела туристичного краєзнавства.	2
3.	Природно-рекреаційний потенціал України як основа розвитку краєзнавчого туризму.	2
4.	Фортеці, замки і монастирі як краєзнавчо-туристичні об'єкти.	2
5.	Музеї як об'єкти краєзнавчо-туристичної діяльності.	2
6.	Навчальні краєзнавчі екскурсії. Методика організації екскурсії.	2
7.	Курортні ресурси України. Класифікація курортів України.	2
8.	Організація використання печер для цілей туризму.	2
9.	Основні туристичні центри і регіони туризму України.	4
10.	Туристично-краєзнавчий потенціал Рівненщини.	2
11.	Методика краєзнавчого дослідження краю (на прикладі Рівненщини).	2
	Всього	24год

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Встановлення основних етапів розвитку українського краєзнавства. Духовний-матеріальний світ українства. Історичні витоки святково-побутової обрядовості українців. Етнічні процеси і розселення в Україні. Регіональні особливості формування усталених форм життєдіяльності населення. Регіональні відміни в Україні. Національно-державотворча ідея як чинник розвитку українського краєзнавства. Краєзнавство як засіб виховання культури міжетнічного спілкування.	4
2.	Географічне краєзнавство як метод вивчення відмінностей території України. Напрями вивчення рідного краю. Особливості топонімічних досліджень. Шкільне навчально-програмне краєзнавство. Позакласне і позашкільне краєзнавство. Розробка організаційно-методичної системи вивчення природних комплексів певної території. Розробка організаційно-методичної системи вивчення виробництва рідного краю.	4
3.	Історія туризму в Україні. Мандрівництво як джерело зародження туризму в Україні. Український туризм у XIX - першій половині XX ст. Зародження організованих форм. Туризм в Україні в 70-80-ті роки XX ст. Туризм в Україні на сучасному етапі.	3
4.	Функції туризму в суспільстві. Культурно-історичне та соціально-економічне значення туризму в розвитку суспільства. Умови та фактори розвитку туризму. Туризм і сфера послуг. Правові засади діяльності туристичних організацій. Форми та види туристичної діяльності. Професійна діяльність у туристичній галузі. Технологія організації туристичної подорожі. Основи екскурсознавства. Безпека туристичних подорожей.	3
5.	Природно-заповідний фонд України. Національні природні парки України. Біосферні заповідники. Використання об'єктів природно-заповідного фонду в туристичній галузі.	6

6.	Історико-культурна спадщина України та її використання в туристсько-екскурсійній діяльності: пам'ятки архітектури та містобудування, археологічні пам'ятки, музеї, місця, пов'язані з життям і діяльністю людей, традиційна культура. Меморіальні музеї України. Провідні краєзнавчі музеї. Музеї художнього профілю, природничо-історичного профілю, археологічні музеї, історичні. Особливості роботи з архівними матеріалами.	6
7.	Замки туристичного маршруту «Золота підкова Львівщини», проблеми збереження та використання. Замки Рівненщини. Проблеми використання замків і фортець України. Сакральні святині.	3
8.	Ресурсний потенціал паломницького туризму та його роль у туристичному краєзнавстві. Об'єкти релігійного паломництва. Центри релігійного туризму західної України.	3
9.	Перші лікувальні заклади на базі джерел мінеральних вод в Україні: історія становлення та розвитку. Проблеми розвитку лікувально-оздоровчого туризму. Бальнеологічні курорти Галичини.	5
10.	Проблеми використання печер для цілей туризму в Україні. Розвиток спелеотерапії в Україні. Ресурсний потенціал розвитку спелеотуризму на Поділлі та його використання в краєзнавчому туризмі.	4
11.	Проблеми і перспективи розвитку туристичної інфраструктури краєзнавчого туризму в регіонах України. Особливості створення географічних баз даних краєзнавчих туристичних ресурсів. Краєзнавчо-туристичні ресурси Києва, історичної Київщини, історичної Волині (Житомирська, Рівненська, Волинська обл.); історичного Поділля (Вінницька, Тернопільська, Хмельницька обл.); Слобожанщини (Харківська, Сумська, Полтавська обл.); Західної України (Галичина, Буковина та Закарпаття); Причорномор'я (Одеська, Миколаївська, Херсонська обл.); Степової України (Донбас, Придніпров'я); Криму. Розвиток краєзнавчого туризму в Рівненській області.	7
Всього		48 год

7. ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ

Індивідуальне навчально-дослідне завдання – форма організації навчального процесу, яка має на меті поглибити, узагальнити та закріпити знання, які студенти отримують у процесі навчання, а також застосувати ці знання при вирішенні практичних задач. Результати виконання індивідуальної роботи студенти представляють під час практичних занять.

Тема «Туристично-краєзнавчі дослідження міста, області, регіону України» (за вибором студента).

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Під час вивчення дисципліни використовуються такі методи навчання:

- за джерелом знань (розповідь, бесіда, лекція з мультимедійним супроводом (програмне забезпечення Power Point, використання Internet ресурсу), інструктаж, практична робота, екскурсійні заняття);

- за характером логіки пізнання (аналітичний, синтетичний, індуктивний та дедуктивний);

- за рівнем самостійної розумової діяльності (проблемний, частково-пошуковий,

дослідницький).

9. МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Контроль знань з дисципліни здійснюється за рейтинговою системою. Результати навчальної діяльності студентів оцінюються за 100-бальною шкалою.

Поточний контроль передбачає:

- усне опитування, бліц - опитування;
- перевірка виконаних практичних завдань;
- поточне тестування;
- підготовка реферату, презентації результатів виконаних завдань;
- контрольна робота.

Підсумковий контроль здійснюється шляхом оцінювання усних відповідей під час заліку.

Робота студентів на практичних заняттях оцінюється за п'ятибальною шкалою: 2 бали – «незадовільно», 3 бали – «задовільно», 4 – «добре», 5 – «відмінно».

Модуль завершується проведенням підсумкового модульного контролю. Він може проводитися у формі усного опитування чи письмового виконання.

Виконання індивідуального проекту та завдань самостійної роботи з вивчення курсу оцінюються за 25 бальною шкалою.

10. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

В університеті діє накопичувальна кредитно-трансферна система оцінювання програмних результатів навчання студентів, що реалізується в ході виконання і захисту практичних/лабораторних робіт, виконання ІНДЗ та модульного контролю, для яких визначено мінімальну кількість балів, яку слід набрати для формування рейтингового балу студента та виставлення його у залікову книжку і відомість успішності студентів з відповідними оцінками за національною та Європейською кредитно-трансферною системами на рівні 60% від запланованого.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
82–89	B	добре	
74–81	C		
64–73	D	задовільно	
60–63	E		
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Контроль за процесом засвоєння студентами курсу та якістю знань здійснюватиметься у ході поточного та підсумкового контролю. Оцінювання знань студентів здійснюється за 100 бальною шкалою.

Робота студентів практичних занять оцінюється за п'ятибальною шкалою: 3 бали – «задовільно», 4 – «добре», 5 – «відмінно».

Виконання індивідуального навчально-дослідного завдання з вивчення курсу оцінюються за 25 бальною шкалою за такими критеріями:

0 – завдання не виконано;

1-5 балів – завдання виконано частково, висновки не аргументовані і не конкретні, звіт підготовлено недбало;

6-10 балів – завдання виконано частково, висновки містять окремі недоліки, судження студента не достатньо аргументовані, звіт підготовлено з незначним відхиленням від вимог;

11-15 балів – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки несистемного характеру, звіт підготовлено з незначним відхиленням від вимог;

16-20 – завдання виконано правильно і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки;

21-25 – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Модуль завершується проведенням підсумкового модульного контролю. Він може проводитися у формі усного опитування чи письмового виконання.

Модуль 1,2 (залік)

Поточне тестування та самостійна робота									Сума балів	
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2					Змістовий модуль 3		ІНДЗ	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9		
5	5	5	5	5	5	5	5	5		
Модульний контроль - 30										

T1, T2... T9 - теми змістових модулів.

12. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

В якості навчально-методичного забезпечення самостійної роботи студентів використовується базова та додаткова література з дисципліни, інтернет-ресурси, матеріал лекцій, методичні рекомендації для виконання завдань практичних робіт та самостійної роботи студентів.

13. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Туристичне краєзнавство, як наука. Сутність та зміст понять «туризм» та «краєзнавство».

2. Наукові підходи до визначення туристичного краєзнавства.

3. Обґрунтувати зв'язок між краєзнавством і туризмом.

4. Сучасні напрямки розвитку туристичного краєзнавства. Схарактеризувати сфери дослідження історичного, географічного та туристичного краєзнавства.

5. Основні напрямки і школи становлення вітчизняного краєзнавства.

6. Функції та методи дослідження краєзнавства.

7. Джерела національного краєзнавства.

8. Форми краєзнавства і види організації краєзнавчого руху.

9. Географічне краєзнавство як метод вивчення відмінностей території України.
10. Зародження і розвиток туристичної картографії. Сутність картографічних краєзнавчих досліджень.
11. Туристична карта: мета створення, вимоги.
12. Класифікація туристичних карт. Зміст легенди туристичної карти. Спеціальні умовні позначення та їх використання на туристичній карті.
13. Поняття про туристичні ресурси. Значення окремих видів туристичних ресурсів для краєзнавчого туризму.
14. Природно-рекреаційний потенціал України як основа розвитку краєзнавчого туризму.
15. Класифікація об'єктів природно-заповідного фонду України.
16. Особливості природно-заповідного фонду регіонів України.
17. Стан краєзнавчої вивченості замків і фортець України. Класифікація оборонних споруд.
18. Роль історико-культурної спадщини України в розвитку краєзнавчого туризму.
19. Законодавство України про охорону культурної спадщини.
20. Вітчизняні краєзнавчо-туристичні об'єкти європейського та світового рівня.
21. Ресурсний потенціал паломницького туризму та його роль у туристичному краєзнавстві. Об'єкти релігійного паломництва.
22. Центри релігійного туризму Західної України.
23. Класифікація музеїв України. Роль музеїв у розвитку суспільства.
24. Краєзнавчі музеї, організація та діяльність.
25. Функції і класифікація краєзнавчих екскурсій. Методика організації екскурсії.
26. Бальнеологічні ресурси та їх роль у туристичному краєзнавстві. Бальнеологічні курорти України.
27. Печери як об'єкт краєзнавства. Історія вивчення печер України. Печери України як пам'ятки природи.
28. Використання карстових печер для спелеотуризму, спелеотерапії та інших цілей.
29. Основні туристичні центри і регіони туризму в Україні. Характеристика основних центрів туризму в Криму, Карпатах, Західній, Центральній і Східній Україні.
30. Туристичні маршрути по території України.
31. Державні програми розвитку туризму в Україні.
32. Популярні маршрути спортивних походів і турів вихідного дня.
33. Джерела Інтернет та їх застосування у краєзнавчому туризмі. Можливості використання сучасних електронних джерел інформації (електронні картографічні матеріали Інтернет, GPS-навігація, аерокосмічні знімки).
34. Краєзнавчо-туристичні ресурси Києва та їх роль в організації краєзнавчого туризму.
35. Краєзнавчо-туристичні ресурси історичної Київщини.
36. Історико-архітектурні та природно-рекреаційні туристичні ресурси Волині як основа розвитку краєзнавчого туризму.
37. Ресурсний потенціал розвитку спелеотуризму на Поділлі та його використання в краєзнавчому туризмі.
38. Краєзнавчо-туристичні ресурси Слобожанщини.
39. Краєзнавчо-туристичні ресурси Західної України.
40. Карпати: пріоритети туристичної діяльності. Природні умови та ресурси Карпатського регіону.
41. Краєзнавчо-туристичні ресурси Причорномор'я.
42. Краєзнавчо-туристичні ресурси Степової України.
43. Краєзнавчо-туристичні ресурси Криму.
44. Потенціал розвитку краєзнавчого туризму на Рівненщині.
45. Краєзнавчо-туристичні ресурси міста Рівне.

14. РЕКОМЕНДОВА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Демідієнко О. Я. Основи краєзнавства / О. Я. Демідієнко, О. М. Іонова, В.І. Кузнецова – К., 2001. – 321с.
2. Крачило Н. П. Краєзнавство і туризм : Навч. посіб. / Н. П. Крачило. – К.: Вища школа, 1994. – 191 с.
3. Обозний В.В. Краєзнавство /В.В. Обозний. – К.: ТОВ «Міжнародна фінансова Агенція»,1997. – 265 с.
4. Панкова Є.В. Туристичне краєзнавство: Навчальний посібник. / Є. В. Панкова. – К. : Альтерпрес, 2003. – 352 с.
5. Петранівський В. Л. Туристичне краєзнавство: Навч. посіб. – 2-ге вид., виправл. / В. Л. Петранівський, М. Й. Рутинський. – К., 2008. – 575 с.
6. Уривалкін О.М. Історичне краєзнавство. Навчальний посібник / О.М. Уривалкін. – К: КНТ, 2006. – 296 с.

Допоміжна:

1. Андрейчук В. Н. Кадастр печер Західно-Українського регіону. Проблеми вивчення, екології та охорони печер / В. Н. Андрійчук. - К., 1987.
2. Барановський В. А. Екологічний атлас України. - К.: Географіка, 2000. - 40 с.
Бейдик О. О. Рекреаційно-туристські ресурси України: Методологія та методика аналізу, термінологія, районування. /О.О. Бейдик. – К.: Київський університет, 2001. – 395 с.
3. Воронцова О. А. Лаврські печери: Путівник. - К.: Амадей, 2000. - 144 с.
4. Географічна енциклопедія України: У 3 т. - К.: Українська енциклопедія, 1993.
Дем'янчук Г.С. Українське краєзнавство: сторінки історії / Г. С. Дем'янчук. – К.: Просвіта, 2006. – 293 с.
5. Геренчук К.І. Природа Волинської області / К.І. Геренчук / Львів: «Вища школа», 1975.- 147 с.
6. Геренчук К.І. Природа Рівненської області / К.І. Геренчук / Львів: «Вища школа», 1976.- 156 с.
7. Іванов О. Замки і палаци Західної України: історія – культура – туризм (Історико-архітектурні пам'ятки мистецтва) / О. Іванов. – К.: ТЗОВ «Наш світ», Укргеодезкартографія, 2004.
8. Коротун І.М. Географія Рівненської області. Навч. підручник / І.М. Коротун., Л.К. Коротун. – Рівне,1996, 380 с.
9. Краєзнавство в Україні: сучасний стан і перспективи: Наук. збірник. - К.: Академія, 2003. - 232 с.
10. Крачило М.П. Краєзнавство і туризм. – К.: Вища школа, 1994. – 191с.
11. Кузик С. П. Географія туризму: навчальний посібник / С. П. Кузик. – К. : Знання, 2011. – 271 с.
12. Круль В.П. Краєзнавство: історична географія: Конспект лекцій. - Чернівці: ЧДУ, 1999. - 107 с.
13. Курортні ресурси України / Під ред. проф. М.В. Лободи. – К.: Укрпрофоздоровниця; Тамед, 1999.
14. Масляк П. О. Рекреаційна географія. Навчальний посібник / П. О. Масляк . – К.: Знання, 2008. – 343 с.
15. Мацюк О.Я. Замки і фортеці Західної України. Історичні мандрівки. /О. Я. Мацюк. – Львів: Центр Європи, 2005. – 192 с.
16. Музеї України: Довідник / Міністерство культури і мистецтв України. - К.: Задруга, 1999. - 130 с
17. Основи організації сільського зеленого туризму: навчальне видання. – Рівне: громадська організація «Рівненський центр маркетингових досліджень», 2015. – 52 с.

18. Пам'ятки архітектури і містобудування України: Довід. Держреєстру національного культурного надбання / В. В. Вечерський, О. М. Годованюк, Є. В. Тиманович та ін.; за ред. А. П. Мардера, В. В. Вечерського. – К.: Техніка, 2000. – 664 с.
19. Рутинський М.Й. Географія туризму України. Навч.-метод. посібн. / М. Й. Рутинський: – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 160 с.
20. Рутинський М. Й. Замковий туризм в Україні. Географія пам'яток фортифікаційного зодчества та перспективи їх туристичного відродження: Навчальний посібник / М. Й. Рутинський. – Київ: ЦУЛ, 2007. – 432 с.
21. Рутинський М.Й. Музеєзнавство: Навчальний посібник/ М. Й. Рутинський, О. В. Стецюк. – К.: Знання, 2008. – 428 с.
22. Рутинський М. Й. Туристичний комплекс Карпатського регіону України: Навчальний посібник/ М. Й. Рутинський, О. В. Стецюк. – Чернівці : Книги – XXI, 2008. – 440 с.
23. Скрипник Н. Я. Рекреаційна географія [текст] : навч. посіб. / Н. Я Скрипник., А. М. Сердюк. – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 296 с.

Періодичні видання:

1. Газета «Краєзнавство, географія, туризм».
2. Науковий журнал «Краєзнавство».
3. Наукові записки Рівненського обласного краєзнавчого музею.

15. ІНФОРМАЦІЙНІ (ІНТЕРНЕТ) РЕСУРСИ

Бібліотеки:

1. РДГУ: абонент №1 – м. Рівне, вул. Пластова, 31.
2. Абонент №2 – м. Рівне, вул. Толстого, 3.
3. Абонент №3 – м. Рівне, вул. Пластова, 41.
4. Обласна наукова – м. Рівне, майдан Короленка, 6, тел.22-10-63.
5. Міська – м. Рівне, вул. Київська, 44, тел. 24-12-47.

Ресурси мережі Інтернет:

1. Державний комітет статистики України / [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Законодавство України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.kiev.ua/>
3. Закон України «Про музеї і музейну справу» / [Електронний ресурс]. – режим доступу <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/249/95-%D0%B2%D1%80>
4. Закон України «Про охорону культурної спадщини» / [Електронний ресурс]. – режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-14> .
5. Офіційний сайт Світової спадщини ЮНЕСКО (англ.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://whc.unesco.org> .
6. Офіційний сайт Рівненського обласного краєзнавчого музею. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : museum.rv.gov.ua
7. Рівненщина туристична [Електронний ресурс]. – Режим доступу : rivne.travel/ua/tour-object/list